

עין יצחק

פינת ההלכה של ערב שבת

מאת מרן הראשון לציון

הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א

נשיא בית הדין הרבני הגדול

ובעל ה'ילקוט יוסף'

פר' אמור תשע"ח | גליון מס' 82

כתיבה ועריכה: הרב יצחק קורלנסקי, הרב מרדכי גור

מנהגי ימי ספירת העומר

עריכת נישואין | ברכת 'שהחיינו' | שמיעת נגינה בכלי שיר | חג ה'מימונה'

שטוב להיזהר שלא לומר ברכת 'שהחיינו' על פרי חדש או בגד חדש בימים שבין י"ז בתמוז עד תשעה באב, שהם ימי אבל וצער לישראל, והאיך יאמר 'שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה', שהוא זמן של פורענות?! כמבואר בספר חסידים ועוד פוסקים, ולכאורה הוא הדין גם בימי ספירת העומר, שאין מסתפרים ואין שומעים נגינה בכלי שיר לאות אבל על פטירת תלמידי רבי עקיבא, והאיך נברך 'שהחיינו' בימים אלו שמדת הדין מתוחה בהם. ובאמת כך כתב הגאון רבי אפרים לונטשיץ - רבו של בעל התוספות יום טוב - בספרו עוללות אפרים (חלק ב מאמר קז) שהמנהג שלא לברך שהחיינו בימי הספירה, כשם שאין מברכים 'שהחיינו' בימי בין המיצרים.

אולם יש חילוק גדול בין ימי בין המצרים לימי הספירה. בימי בין המצרים אירעו בהם חורבן בית המקדש הראשון ובית המקדש השני, ושאר פורעניות, כמבואר במשנה (מסכת תענית דף כו), והם היו ימי אסון כללי לעם ישראל בכללו, וממילא אין מקום לברך 'שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה', בזמן שנועד לפורענות לכל האומה כולה, זמן שנקבע בכיה לדורות, ו"מגלגלים חובה ליום חייב", ולכן נמנעים. אבל ימי הספירה אינם נחשבים לימי פורענות לעם ישראל, ואדרבה, כתב הרמב"ן (פרשת אמור) שקדושת ימי הספירה - כימי חול המועד. ולכן אפשר לברך 'שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה'. וכן העלה הגאון רבי מרדכי כרמי בספרו מאמר מרדכי - בן דורו של מרן החיד"א - (סימן תצג סק"ב) שמותר לברך 'שהחיינו' בימי ספירת העומר, ושכן המנהג, ואין לך אלא מה שנהגו, שאין עורכים נישואין, ולא להסתפר ולא לשמוע כלי שיר, אבל לגבי ברכת 'שהחיינו' מתאים לומר 'שהחיינו לזמן הזה', כי סוף הזמן הזה אינו זמן פורענות לכל עם ישראל. וכן כתב בספר פחד יצחק - להגאון רבי יצחק לומפרונטי - הובא בספר עיקרי הד"ט - להגאון רבי דניאל טירני - (סימן כא אות יז) שכך המנהג, וכן פסק בשו"ת קרן לדוד (סוף סימן קיט), שו"ת דברי מלכיאל (חלק ג סימן יג), וכן העיד רבי יצחק פלאגי, בנו של הגאון רבי חיים פלאגי - בספרו יפה ללב (חלק ב סימן תצג סק"ג) שכן פשט המנהג להקל לברך 'שהחיינו' על פרי חדש בימי ספירת העומר. וכן

שאלה: מה הם הדברים בהם נהגו איסור בימי ספירת העומר?

תשובה: כידוע ישנם כמה מנהגי אבלות שנוהגים בימים אלו, מפסח עד ל"ג בעומר. נהגו שאין עורכים נישואים בימי הספירה מפסח עד ל"ד בעומר, וכן נהגו שאין מסתפרים בימים האלו, וכן שאין שומעים נגינה בכלי שיר. וכל זה, מפני שבאותו פרק זמן מתו באסכרה עשרים וארבע אלף תלמידי רבי עקיבא, ונשאר העולם שמום מתורה, וכמעט נשתכחה תורה מעם ישראל, עד שבא רבי עקיבא לרבותינו שבדרום ושנאה להם, והם: רבי מאיר, רבי יהודה, רבי יוסי, רבי שמעון ורבי אלעזר. אותם חמשה תלמידים הם אלה שהעמידו את התורה מאותו דור והלאה, כמבואר בגמרא (יבמות דף סב ע"ב).

ומכיון שנפטרו בפרק זמן קצר כזה 24,000 תלמידי חכמים, תלמידי רבי עקיבא, לכן נהגו העם להתאבל על תלמידי רבי עקיבא שמתו ולהימנע משמחה, אך בהיות והם פסקו מלמות מפרוס עצרת, כלומר חצי חודש, דהיינו חמשה עשר יום קודם חג השבועות, שהוא ל"ד לעומר, ולכן מאותו יום מותר לישא אשה ולשמוע שירים, כך המנהג בירושלים. והאשכנזים נוהגים כדברי הרמ"א לערוך נישואין רק בל"ג בעומר, אך לאחר מכן לא. אבל הספרדים נוהגים לערוך נישואין מיום ל"ד בעומר והלאה. ואמנם ישנם כמה מקומות שגם הספרדים לא מתירים לערוך נישואין לאחר ל"ד בעומר, אבל המנהג בארץ ישראל אינו כך, ולכן כל רושמי הנישואין של הרבנויות השונות, בארץ וכן בחו"ל, אם באים לפנייהם זוג מהספרדים בני עדות המזרח, ובאים להירשם לנישואין ליום ל"ג לעומר, יאמרו להם שיערכו את הנישואין רק מיום ל"ד בעומר ואילך. ואם באים לפנייהם אשכנזים, יעשו כמנהג האשכנזים, אבל אצל הספרדים כל אחד יעשה כמנהג רבותיו.

ברכת 'שהחיינו' בימי ספירת העומר

יש שנהגו להימנע מלברך 'שהחיינו' על בגד חדש או פרי חדש בימי ספירת העומר, ובאמת שיש בזה הבדל בין פרי חדש לבגד חדש. בשולחן ערוך (סימן תקנא סעיף יז) לענין ימי בין המצרים, כתב מרן

שמיעת שירה וניגונים בכלי שיר

מנהג ישראל שלא לשמוע שירים המלווים בכלי נגינה בימי הספירה, ואפילו בלי ריקודים ומחולות, ובכלל זה גם שמיעת שירים דרך טייפ וכל כיו"ב.

אמנם בגן ילדים שרוצים להשמיע להם קלטת שירי ילדים כדי להעסיק אותם, מותר. וגם לגנות מותר לשומען, כי הן עסוקות בעבודתן. ושירים אלו אינם מיועדים לריקודים ומחולות. ולכן גם מותר להשמיע לקטנים קלטות סיפורים שמשולבים שירים בתוך כדי הסיפור, וכן מוזיקה ווקאלית, שעושים בפה ונשמע ככלי שיר, אם אינו מביא לידי ריקוד, מותר לשמוע בימי העומר. אלא אם כן זה בקצב של התלהבות שיכול להביא לידי ריקודים ומחולות, כבר כתב המגן אברהם שיש להימנע מריקודים ומחולות בימי הספירה, והרי על פי דבריו נהגו שלא לשמוע נגינות בכלי שיר בימי העומר.

יש ששומעים פרקי תהילים או פרקי אבות במנגינה בכלי שיר, מותר, אפילו שהוא נהנה קצת, כי אין איסור לשמוח מעט בימי העומר, והאיסור הוא בריקודים ומחולות, אבל קריאת פרקי תהילים במנגינה אינו מביא לידי ריקודים ומחולות ולכן מותר.

נגינות בשמחת מצוה

בשמחת מצוה, כגון ברית-מילה, פדיון הבן, שמחת בר-מצוה, מותר לשמוע שירי קודש המלווים בכלי נגינה. וכן בחגיגת סיום מסכת. ובשמחת בת-מצוה כדאי שהאבא יערוך סיום מסכת, ולכבוד הסיום מותר לשמוע כלי שיר. וכמו כן, במעמד הכנסת ספר תורה, שעושים תהלכה לכבודה של תורה, מותר לשמוע כלי זמר, ובמקום מצוה, לא נהגו להחמיר בכך.

ויש לדעת כי איסור שמיעת כלי שיר הוא גם ביום שישי אחר הצהריים, וכן במוצאי שבת, וכן בראש חודש אייר. ויש מקילים ברדיו דתי להשמיע נגינות בכלי שיר, וקיבלו היתר ממרן זצ"ל, והוא כדי למנוע מאחרים שלא יבואו לשמוע שירים חילוניים, או מרשתות אחרות שמשמיעים שירי נשים וכדו', לכן כדי למנוע זאת התירו להם לשמוע שירים בכלי שיר בערב שבת אחר הצהריים, וכן במוצאי שבת. אבל מי שיראת ה' נוגעת לליבו, יחמיר בזה לעצמו, הן ביום שישי והן במוצ"ש, ואין שייך לטעון בזה מטעם שצריך להכנס לשבת כשהוא שמח.

חג ה'מימונה'

במוצאי יו"ט אחרון של פסח, מקילים לשמוע שירים בכלי שיר, בשל חג המימונה. ואף אם חל איסורו חג בשבת, מותר לשמוע שירים במוצאי שבת, אפילו שכבר אינו איסורו חג, שכך נהגו מנהג ישראל את חג ה'מימונה'. אבל הנכון הוא לערוך סיום מסכת, ואז ניתן בקלות לשמוע כלי שיר.

כתב בשו"ת ויאמר מאיר - להגאון רבי מאיר ועקנין זצ"ל, רבה של טבריה (סימן ב).

התרת נדרים

גם מי שנהג עד עתה להחמיר שלא לברך 'שהחיינו' על פרי חדש בימי ספירת העומר, בחושבו שזה דומה לימי בין המיצרים שאין מברכים 'שהחיינו', וכעת נודע לו שיש חילוק ביניהם ומעיקר הדין מותר לברך 'שהחיינו' בימי ספירת העומר, אינו צריך לעשות התרה למנהגו, ויכול לבטל מנהגו ולברך 'שהחיינו' ולאכול פרי חדש, שכן זה מנהג בטעות. ואפילו אם היה יודע שמעיקר ההלכה מותר לברך 'שהחיינו' בימי הספירה, אלא שרצה להחמיר על עצמו ולהימנע מזה, יכול לבטל מנהגו בלי שום התרה, כי אין בזה משום גדר וסייג, אלא רק מילתא יתירה בעלמא, ולכן אם רוצה להפסיק מנהגו, רשאי להפסיק מיד.

אך כל זה לגבי ברכת 'שהחיינו' על פרי חדש, כי מבואר בירושלמי (סוף מסכת קידושין) כתוב שעתיד אדם ליתן דין וחשבון על מה שראתה עינו ולא אכל, צריך לתת שבח והודיה להקב"ה על כל סוגי הפירות שברא, כל אחד בטעם שלו, כל אחד והמעלות שלו, שכל מה שברא הקב"ה בעולמו - לא בראו אלא לכבודו, ולכן מותר לברך 'שהחיינו' על פרי חדש בימי ספירת העומר.

ברכת 'שהחיינו' על בגד חדש

אמנם לענין לבישת בגד חדש, כמו חולצה חדשה, וחליפה וכובע חדשים, שנהגו לברך על זה 'שהחיינו', מכל מקום בימי ספירת העומר עד ל"ד בעומר, טוב לחוש ממידת חסידות למה שכתב הגאון רבי יוסף יוזפא בספר יוסף אומץ (סימן תתמה) שמיום ראש חודש אייר ואילך נוהגים להחמיר שלא ללבוש בגד חדש. וכן כתב הגאון רבי חיים פלאגי בספר מועד לכל חי (סימן ו אות יב), וכן בנו הגאון רבי יצחק פלאגי בספרו יפה ללב (חלק ב סימן תצג) שאין ראוי לברך 'שהחיינו' על בגד חדש בימי ספירת העומר. אך במקום הצורך, יש להדר ללבוש את הבגד החדש בשבת שבתוך ימי הספירה, ויברך עליו 'שהחיינו'. וכן אם יש שמחת בר מצוה או ברית מילה בימי הספירה, מותר לברך 'שהחיינו' בימי הספירה.

אמנם לא על כל בגד מברכים 'שהחיינו', ודוקא בגדים חשובים שעליהם מברכים יש להימנע, אך בגדים שאינם חשובים, כגון גרביים, נעליים, וכן בגדים הסמוכים לגוף, אין מברכים עליהם 'שהחיינו', על כובע חדש שאדם שמח בו, ובפרט בימינו שמחירים יקר, וכן חליפה חדשה, וכן חולצה חשובה שמח בה, מברך 'שהחיינו', ובימי ספירת העומר עד ל"ד בעומר ימנע מלברך עליהם 'שהחיינו'.